Government Degree College, Utnoor, Dist:Adilabad

Student Study Project

Department of Telugu

2015-16

Topic: A Study on Sammakka Saralakka Jathara

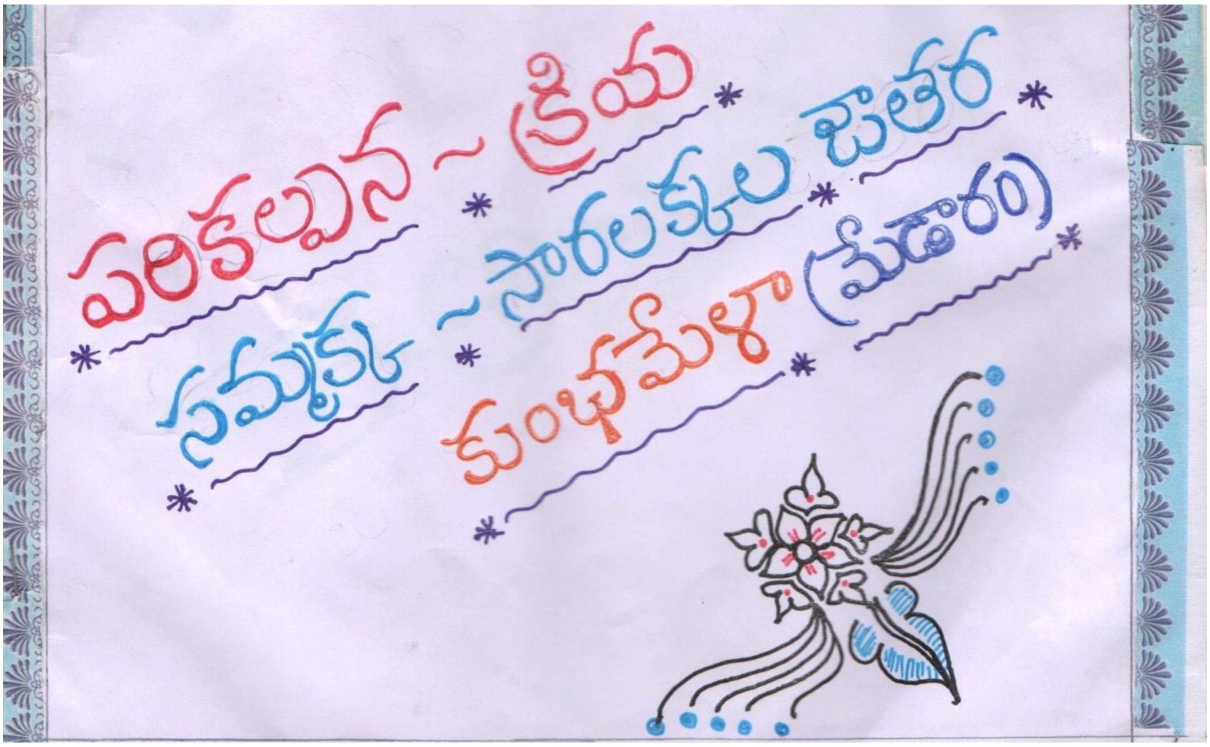

Names of the Students

S.No	Name of the Student	Course	Hall Ticket No
1	Athram GAnga	B.Sc(B)	388163006
2	Arka Avinash	BA	388161002
3	Sedmaki Nirmala	B.Sc(M)	388164043
4	Ch.Sai Kumar	B.Com	388162004

Principal

Principal
Govt.Degree College
K.B.Complex,UTNOOR-38
Dist.Adilabad-504311

పరికల్పన – క్రియ

సమ్మక్క – సారలక్కల జాతర

కుంభమేళా (మేడారం)

* సమక్క - సారక్కల మేడారం జాతర :⇒

పచ్చని అడవిలో ఇసుకవేస్తే రాలనంత జనం
కంకవనం తోడుగా కుంకుమ భరిణెలో గద్దెలకు పయనం
కోయపూజారులతో కొలువైన చిలుకల గుట్ట దేవగణం
తడిబట్టల తానాలతో పూనకాల ప్రభంజనం
నిలువెత్తు బెల్లాలు తల్లులకు మొక్కులుగా సమర్పణం
సంప్రదాయ వేషధారణలు నృత్యాల సమ్మేళనం
రెండేళ్ళకోసారి అంబరమంటే సంబురం - మన మేడారం
కోరిన కోరికలు తీర్చే తెలంగాణా రాష్ట్ర కొంగు బంగారం.

పవిత్ర సంకల్పంతో పదిమంది కోసం త్యాగం చేసేలు అందుకొంటుంది. విజయం వరించినా, వీర స్వర్గం ధరించినా ఆ మహోన్నత త్యాగం మనిషిని దేవుడిగా నిలబెడుతుంది. ఆ గాథ భావి-తరాల గుండె గుడిలో దీపమై, ఆధ్యాత్మిక ప్రవృత్తిలో విడదీయలేని భాగమవుతుంది. అందుకే ప్రకృతి ఆరాధనకు పెద్దపీట వేసి, చిటికెన వేలిపై గోవర్ధనగిరినెత్తిన చిన్ని కృష్ణుడు మొదలుకొని అడవి తల్లి పరిరక్షణ కోసం అసువులు బాసిన సమ్మక్క, సారలమ్మల వరకు భక్తజన హృ-దయాల్లో దేవతా మూర్తులుగా కొలువులందుకొంటున్నారు. సంకల్పశుద్ధితో కూడిన సాహసాన్ని మానవ సమూహాల్లో మేలుకొల్పుతున్నారు.

⇒ ఎవరీ సమ్మక్క – సారక్క :⇒ గిరిజనులు దేవతామూర్తులుగా కొలిచి ఆరాధించే సమ్మక్క సారక్కలు ఇద్దరు తల్లీకూతుళ్లు, గిరిజన హక్కుల కోసం ఎదురు తిరిగి పోరాడిన వీరవనితలు.

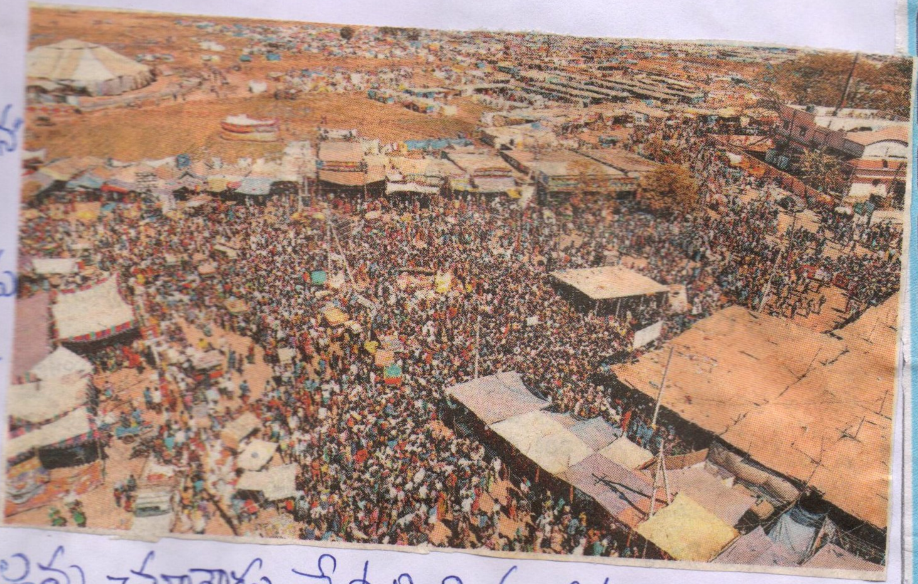

12వ శతాబ్దంలో కరీంనగర్ జిల్లా "పొలవాస" ప్రాంతాన్ని గిరిజన దొర మేడరాజు పాలిస్తుండేవాడు. అతడికి సంతానం లేదు. ఒకనాడు వేటకు వెళ్లి అడవిలో పులుల మధ్య ఆడుకుంటున్న చిన్నపిల్లను చూశాడు. దేవుడిచ్చిన వరంగా భావించి ఆ పాపను ఇంటికి తెచ్చి సాదుకున్నారు. సమ్మక్క అని పేరుపెట్టు-కున్నారు. చిన్నప్పటినుండే సమ్మక్క చెట్లవైద్యం చేస్తూ తోటి గిరిజ-నులను రక్షించేది. ఆమెకు మహిమలు ఉన్నాయని, దేవతామూర్తి అని గిరిజనులు భావించేవారు. సమ్మక్క గూడానికి తలలో నాలుకయింది.

ఆమెకు పెండ్లి వయసు వచ్చింది మేడరాజు మేనల్లుడు పగిడిద్ద రాజు ఇతడు కాకతీయులకు సామంతరాజుగా ఉండి మేడారంను పాలిస్తుండేవాడు. పగిడిద్దరాజుకు సమ్మక్కనిచ్చి పెండ్లి చేసారు. సమ్మక్క మేడారం రాజ్యంలోకి అడుగుపెట్టింది. వీరికి నాగులమ్మ, సారలమ్మ అనే ఇద్దరు బిడ్డలు, జంపన్న అనే కొడుకు పుట్టారు. సమ్మక్క ప్రజల పక్షం వహించి పరిపాలనలో మార్పులు చేసింది గిరిజనుల కోసం ఎన్నో సంస్కరణలు ప్రవేశ పెట్టింది.

ప్రజల బాగోగులు స్వయంగా తెలుసుకున్నది. మహారాజులంటే మేడల్లోనే ఉంటారు. ప్రజలకు కనిపించరు. కాని మేడారం మహారాణి సమ్మక్క మాత్రం ఎప్పుడు ప్రజల మధ్యనే ఉండేది

* యుద్ధం అనివార్యం :-

అప్పుడు కాకతీయ సామ్రాజ్యాన్ని ప్రతాపరుద్రుడు పాలిస్తుండేవాడు. రాజ్య విస్తరణలో భాగంగా పొలవాసపై దండెత్తాడు. కాకతీయ సైన్యాన్ని ఎదిరించలేక మేడరాజు పారిపోయి అల్లుడు పగిడిద్దరాజు ప్రతాపరుద్రునికి తెలిసి కోపంగా ఉన్నాడు

అప్పుడే కరువు కాటకాలొచ్చాయి. వానలు పడక పంటలు పండలేదు. ప్రజల నుంచి నిర్బంధంగా పన్నులు వసూలు చేయడం సమ్మక్కకు ఇష్టంలేదు. ఆదాయం లేక కాకతీయులకు కట్టాల్సిన కప్పం కట్టలేదు. ఇట్లా రెండు మూడేండ్లు గడిచాయి. కప్పం కోసం కాకతీయులు ఒత్తిడి చేశారు. పగిడిద్దరాజు ప్రజలను పీడించి పన్నులు కట్టలేనన్నాడు.

అసలే పగిడిద్దరాజు మీద కోపంతో ఉన్నాడు ప్రతాపరుద్రుడు ఈ పనితో వెంటనే యుద్ధం ప్రకటించాడు. అతని మంత్రి యుగంధరాయుడి నాయకత్వంలో సైన్యం లక్నవరం దగ్గర స్థావరం ఏర్పాటుచేసుకున్నది.

సమ్మక్క వీరోచిత పోరాటం:⇒ యుద్ధవార్త విన్న సమ్మక్క భయపడలేదు. భర్తకు ధైర్యాన్ని నూరి పోసింది. తమ ప్రజలకోసం ప్రాణాలు ఇవ్వడానికైనా సిద్ధమన్నది. యుద్ధం మొదలైంది. సంప్రదాయ ఆయుధాలు ధరించి సమ్మక్క కూడా యుద్ధరంగంలోకి దిగింది. వీరితో పాటు కొండాయి, గోవిందరాజు, కూతుళ్లు నాగులమ్మ, సారలమ్మ, కొడుకు జంపన్న వీరోచితంగా పోరాడారు.

అతిపెద్ద సామ్రాజ్యమైన కాకతీయరాజు సైన్యం ముందు పగిడిద్దరాజు సైన్యం నిలబడలేకపోయింది. ఒక్కొక్కరుగా అందరు వీరమరణం పొందుతున్నారు. వీరోచితంగా పోరాడుతూ గాయపడిన జంపన్న పక్కనే ఉన్న సంపెంగ వాగులోకి దూకి వీరమరణం పొందాడు.

పగిడిద్దరాజు కూడా శత్రువుల చేతిలో హతం అయ్యాడు. చివరకు ఒక సమ్మక్క మాత్రమే మిగిలింది. కత్తి పట్టి వీరోచితంగా పోరాడుతూ శత్రు సైన్యాలను ఎదుర్కొన్నది. యుద్ధంలో ముందుండి పోరాడుతారు తప్ప వెనకనుంచి వచ్చి దెబ్బకొట్టరు. ఇది యుద్ధనీతి. సమ్మక్క పోరాటాన్ని చూసి కాకతీయసైన్యం ఆందోళన చెందింది. ఒక సైనికుడు దొంగచాటుగా వెనుకనుంచి వెళ్లి బల్లెంతో వీపులో పొడిచాడు. గాయపడిన సమ్మక్క గుర్రం మీద ఈశాన్య దిక్కున ఉన్న చిలకల గుట్టమీదికి పోయింది. ఎంత వెతికినా మళ్లీ ఎవరికీ కనిపించలేదు.

వేటకోసం వెదుకుతున్న గిరిజనులకు ఓ నెమలినార చెట్టు కింద ఓ పుట్ట. పుట్టమీద ఓ కుంకుమ భరిణె కనిపించింది. ఆ భరిణెలో పసుపు, కుంకుమ, చెట్లమూలికలు కనిపించాయి. సమ్మక్క తల్లి దేవతారూపం పొందిందని గిరిజనులు నమ్మారు.

⇒ **రాజుకల** :⇒ మేడారం కాకతీయుల వశమయింది. విజయగర్వంతో ఉన్న ప్రతాపరుద్రుని కలలో కులదైవం "ఏకవీరాదేవి" కనిపించి సమ్మక్క మానవ రూపంలో వచ్చిన దేవత అని ఆమెకు జాతర జరిపించాలని చెప్పిందట. వెంటనే రాజు తన పురోహితుడిని మేడారం పంపి జాతర ఏర్పాట్లకు ఆదేశించాడట.

* **జాతర జరిగే విధం**:⇒ జాతరకు ప్రత్యేకంగా గిరిజన పురోహితులు ఉంటారు. వారు నియమనిష్ఠలతో జాతర కార్యక్రమం చేస్తారు. చిలకలగుట్టను గిరిజనులు పవిత్రమైనదిగా భావిస్తారు. ఆ గుట్టపైకి ఎవరూ పోరు.

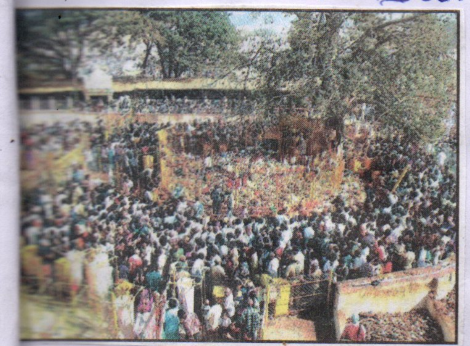

జాతరకు ముందర ఒక కోయ యువకుడు చిలకలగుట్ట మీదికి పోయి పసుపు కుంకుమ ఉన్న భరిణను, వెదురుగడను తెచ్చి గద్దెలపై నిలపడం -తో జాతర మొదలవుతుంది. అతడు పూనకంతో ఉంటాడు. సమ్మక్క గాయపడ్డ చోటును తల్లి గద్దె అని, సారలమ్మ వీరమరణం పొందిన చోటును పిల్లగద్దె అని అంటారు. ఈ తతంగాన్ని 'దేవతలను ఆహ్వానించడం' అంటారు. తర్వాత భక్తులు గద్దెలను దర్శించుకోవడం మొదలవుతుంది. మూడవనాడు దేవతల వనప్రవేశంతో జాతర ముగుస్తుంది.

* వనం నుండి జనంలోకి సమ్మక్క :⇒

లక్షలాది భక్తులు ఆత్రుతగా ఎదురుచూస్తుండగా గిరిజన పూజారుల పూజలు డప్పు వాయిద్యాలు నృత్యాల నడుమ సమ్మక్క తల్లి వనం నుంచి జనంలోకి తరలివచ్చింది. మేడారంలో గద్దెలపై ఆటుపై భక్తులకు దివ్య దర్శనం ఇస్తోంది.

జాతర రెండో రోజున గురువారం సాయంత్రం సమ్మక్కను తీసుకు-రావడానికి పూజారుల సంఘం అధ్యక్షుడు సిద్ధబోయిన జగ్గారావు ఆధ్వర్యంలో తొమ్మిది మంది ఆదివాసీ పూజారులు, వడ్డెలు చిలుకలగుట్టకు తరలి వెళ్లారు. గుట్టపై మూడు గంటల పాటు గిరిజన పద్ధతిలో ప్రత్యేక పూజలు చేశారు

[illegible] పూజారి కొక్కెర కృష్ణయ్య సమ్మక్క దేవతను తలపై ఎత్తుకొని [illegible] గద్దెకు తీసుకువచ్చారు. తల్లి రాకను సూచిస్తూ బూర ఊదగానే [illegible] జయశంకర్ భూపాలపల్లి ఇన్‌ఛార్జి కలెక్టర్ కర్ణన్, [illegible] కూడా గాల్లోకి తుపాకీ కాల్చారు. ఈ ఘట్టాన్ని [illegible] తరలివచ్చిన భక్తులతో ఆ ప్రాంతమంతా జనసంద్రమైంది.

[illegible] 9.33 గంటలకు సమ్మక్కను గద్దెపై కొలువు దీర్చి ధూపదీప [illegible] సమర్పించారు. సమ్మక్కకు జన్మనిచ్చిన వన దేవ- [illegible] గద్దెలపై ప్రతిష్ఠించారు.

[illegible] అత్యంత కీలక ఘట్టమైన సమ్మక్కను గురువారం మేడారం [illegible] చిలుకలగుట్ట నుంచి గద్దెపైకి అధికారిక లాంఛనాలతో [illegible]. సాయంత్రం ఈ తంతు మొదలై రాత్రి వరకు కొన- [illegible] సమ్మక్కను తీసుకొచ్చేముందు పోలీసులు గాల్లోకి కాల్పులు [illegible] అనంతరం తల్లిని గద్దెపైకి తీసుకొచ్చి ప్రతిష్ఠిస్తారు. [illegible] జాతర కొనసాగుతుంది. శనివారం రాత్రి గిరిజన [illegible] వన ప్రవేశంతో జాతర ముగుస్తుంది.

[illegible] సారలమ్మ :→

[illegible] గంటలు మోగుతుంటే ప్రతి గుండె భక్తిభావంతో పుల- [illegible] శివసత్తుల పూనకాలతో మేడారం ఊగిపోయింది. కోయ [illegible] డప్పుచప్పుళ్లతో వనం దద్దరిల్లింది. ఆదివాసీ [illegible] గిరిజన పూజారులు సారలమ్మను గద్దెపై ప్రతిష్ఠించే [illegible] ఘట్టం ఆవిష్కృతమైంది.

[illegible] నుంచి మేడారం వరకు సారలమ్మను భారీ బందోబస్తు [illegible] తీసుకొచ్చారు. ఈ ఘట్టం కన్నుల పండువగా సాగింది. కన్నెపల్లి [illegible] మేడారం వరకు సారలమ్మను తీసుకొస్తున్న క్రమంలో అడుగడుగునా [illegible] పట్టి స్వాగతం పలికారు. అనంతరం వెదురు బుట్టలో [illegible] తీసుకొని వరంపట్టిన భక్తులపై నుంచి నడుచుకుంటూ [illegible]. సారక్క తరలుతున్న సమయంలో భక్తులు ఆకాశాన్నంటేలా [illegible]నాదాలతో హోరెత్తించారు.

[illegible] దర్శించుకోవడానికి వచ్చిన జనం :

[illegible] ముఖ్యమంత్రి రమణ్‌సింగ్ గురువారం సమ్మక్కను [illegible] నిలువెత్తు బంగారాన్ని సమర్పించారు. తర్వాత తెలంగాణ [illegible]మంత్రి, కడియం శ్రీహరి దేవాదాయ [illegible] మంత్రి ఇంద్రకరణ్‌రెడ్డి ఆయన స్వాగతం [illegible] భక్తులు సమ్మక్క గద్దెపై విసిరిన [illegible] (బెల్లం) ముక్క రమణ్‌సింగ్ భుజానికి [illegible] ఆయన సారలమ్మ గద్దెను [illegible]కుండానే వెళ్ళారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ [illegible] మాణిక్యాలరావు అమ్మలను దర్శిం- [illegible] బంగారం సమర్పించారు.

ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్‌గారు ఇప్పుడు అభివృద్ధి చేయాల్సిన అవసరముందని చెప్పారు. వచ్చే జాతరకల్లా రూ.200 కోట్లతో మేడారాన్ని అభి-వృద్ధి చేస్తామన్నారు. శుక్రవారం ఆయన మేడారం [illegible] అమ్మవార్లకు నిలువెత్తు బంగారం (63 కిలోలు) సమర్పించుకుని [illegible] దర్శించుకున్నారు. అనంతరం జరిగిన విలేకరులతో మాట్లాడారు. [illegible] సారలక్కలు అంటేనే నియంతృత్వానికి వ్యతిరేకంగా [illegible] వీర వనితలు. ఆ దేవతలను మన తెలంగాణతో పాటు, అనేక [illegible] కొలుస్తున్నారు

[illegible] భక్తులు :⇒ జంపన్నవాగులో నుంచి సాలక్క తోట-
[illegible] భక్తులు ఆకాశాన్నంటేలా జయ జయ ధ్వానాలతో హో-
[illegible]

[illegible], పగిడిద్దరాజు, గోవిందరాజులను మేడారంలోని గద్దెలపై [illegible] ఘట్టం అంగరంగ వైభవంగా పూర్తయింది. మొదట మేడారం [illegible] తీసుకొచ్చేందుకు గిరిజన పూజారులు కొత్త సార [illegible] మరికొందరు పెద్దల సాయంతో మధ్యాహ్నం కన్నెపల్లి చేరుకున్నారు.

[illegible] కన్నెపల్లి గ్రామానికి చెందిన ఆడపడుచులు మేడారానికి [illegible] పాదయాత్రగా తరలివచ్చి గద్దెలను కడిగి ముగ్గులు అలం- [illegible] ఈ తంతు పూర్తి కాగానే కన్నెపల్లిలోని సారలమ్మ ఆలయంలో [illegible] ప్రకారం రెండు గంటలపాటు పూజలు నిర్వహించారు. [illegible] నుంచి నడుచుకుంటూనే మేడారం చేరుకొని సారలమ్మను ప్రతిష్ఠించారు.

[illegible] కుంభమేళాగా ఖ్యాతికెక్కి, రెండేళ్లకోసారి జరిగే ఈ ధార్మికోత్స- [illegible] మొక్కులు చెల్లించేందుకు సుమారు కోటిన్నర మంది భక్తులు తరలి [illegible]

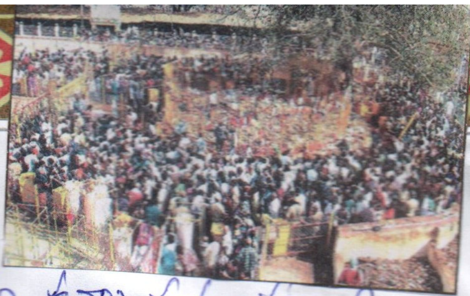

* దైవం సాహస రూపేణా :

చెట్టుకొకరు, పుట్టకొకరుగా చెదిరిపోవడం కన్నా సమూహంలో బతకడం మేలని తెలుసుకున్న మనుషులు గుంపులుగా ఏర్పడ్డారు. గెలుపు, ఓటములతో నిమిత్తం లేకుండా వీరులుగా, అమరులుగా పూజలందుకున్నారు

వీరగంధము తెచ్చినారము వీరుడెవ్వరో తెల్పుడీ పూసి పోదుము. మెడను వైతుము పూలదండలు భక్తితో అంటూ తరాలు మారిన పూర్వీకుల త్యాగాలను గుర్తుంచుకొనే సంస్కృతి మనది.

ఆరాధన పద్ధతులు అనేక రకాలు ప్రతి పద్ధతి వెనకా ఓ పవిత్ర ఆధ్యాత్మిక ప్రవృత్తి ఉంటుంది. పాటు వారి కోసం చూపిన సాహసం, చేసిన త్యాగం మనిషిని దేవుడిగా నిలబెడుతుంది. ఈ భావన మేడారం జాతరలో అడుగడుగునా స్ఫూర్తిస్తుంది.

* అడవి తల్లి ఒడిలో :

తెలంగాణా కుంభమేళా ఖ్యాతికెక్కి, రెండేళ్లకోసారి జరిగే ఈ ధార్మికోత్సవంలో కొలుపులు చెల్లించేందుకు సుమారు కోటిన్నర మంది భక్తులు తరలివస్తున్నారు. వారి రాకతో ఇప్పుడు అన్ని దారులూ మేడారం వైపే! ఏటూరునాగారం అడవుల్లో చెట్టు తల్లులకు చేతులెత్తి మొక్కడానికే సమ్మక్క సారలమ్మలకు హారతి పట్టి, కానుకలర్పించి కొలుపులు చెల్లించడానికే ఇందులో తెలంగాణా వాసులే కాకుండా ఇతర రాష్ట్రాలనుండి కూడా ప్రజలు తండోపతండాలుగా వస్తారు.

11

*** అమ్మవారి మొక్కులు :->** భక్తులు వివిధ రకాలుగా మొక్కులను చెల్లించుకుంటారు. ఈ జాతరలో బెల్లాన్ని 'బంగారం' అంటారు. భక్తులు నిలువెత్తు బంగారాన్ని అమ్మవారికి చెల్లించుకుంటారు. తమ బరువుకు సరిపోయిన బంగారాన్ని కొని పంచి పెడతారు.

అంతేకాకుండా ఒడి బియ్యం, తలవెంట్రుకలు ఇవ్వడం, ఎదురు కోళ్లు కట్టడం, కోడెలను కట్టేయడం ద్వారా తమ మొక్కులు చెల్లించుకుంటారు.

వందల సంవత్సరాల చరిత్ర ఉన్న ఈ జాతర 1940 నుండి ఎక్కువ ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చింది. 1996 సంవత్సరం నుండి ప్రభుత్వం ఈ పండుగను అధికారికంగా నిర్వహిస్తున్నది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తరవాత ఈ పండుగకు మరింత ప్రాచుర్యం ఏర్పడింది. దీనిని తెలంగాణ కుంభమేళా అని కూడా అంటారు.